Давненько це було. Років сорок тому. Вчився я тоді в славному місті Києві! Та й поїхав на канікули додому на благословенну Полтавщину.

Бабуся ще моя тоді були живі.

Якось сидимо ми з бабусею вдвох у садку: бабуся, як спеціаліст по промисловості, пір'я дере. Біля неї, значить, виробничі засоби: два підситки — в однім недране, а в другім — уже дране пір'я.

А я більше по культурній, значить, частині: сиджу під вишнею на рядні й "Очеретом качки гнала" співаю.

От бабуся мені й кажуть:

— Їдеш уже, синочку, скоро?

— Їду, — кажу, — бабусю.

— Знову до Києва?

— До Києва, — кажу, — бабусю. Замислились моя бабуся та й тяжко зітхнули. А потім і кажуть:

— А я ж у Києві так і не була. І святої лаври не бачила. Все своє життя збиралася, збиралася, та так і не зібралася. Спочатку — діти, а потім — онуки.

— Так чого ж, бабусю, давайте поїдемо вдвох. Поїздом, швиденько. За півтора дні й там. А я там уже собі й знайомих познав: буде де й переднювати й переночувати. Поїдемо, бабусю! Я тата й маму впрошу — вони пустять. От добре! І мені буде веселіше. Та й Київ побачите, і Дніпро, і лавру. Все, все я вам, бабусю, покажу і все вам розкажу.

— А назад вже як я без тебе?

— Та й назад так. Посаджу вас на поїзд, попрохаю кондуктора, щоб попередив, на якій станції вам висідати. А перед тим вдаримо додому телеграму, та то виїдуть на станцію і заберуть вас. І вже. Поїдемо!

— Та боязко якось.

Умовив я таки бабусю їхати до Києва. Тато з мамою, хоч і довгенько вагалися, та проте згоду дали.

Поїхали ми в город, на станцію. А до станції було верст із тридцять.

Бабуся ніколи в місті не були і поїзда не бачили.

Як побачили вони паровика, та ще він, повз станцію пробігаючи, як закричить, — бабуся, затуливши очі руками, так і присіли.

— Не поїду, — плачуть.

— Та чого ж не поїдете? Та нічого страшного нема, то він свистить, щоб на путі не стояли, щоб ні на кого не наїхати.

— Та щоб ото я лізла на оте чорне та їхала! Та ніколи в світі! За що ж я там держатимусь? Біжи, хай батько вертається та забере мене додому.

А тато привезли нас до станції — та відразу й додому.

— Та де ж я наздожену тата, — кажу, — вже вони допіру верст десять од'їхали.

— Не полізу я на те чорне, що ото шипить і свистить!

— Та ні, бабусю, — вмовляю я, — не треба вам туди лізти, не там люди їздять, а у вагонах. От зараз подадуть вагони, сядемо й поїдемо.

— Не сяду, бо впаду.

— Не впадете. От побачите, сидітимете, як у хаті на лаві.

Подали состав, я й кажу бабусі.

— Ну, ходімте, сідати вже пора. Підійшли ми з бабусею до вагона.

— Не полізу, — плачуть бабуся. — Пусти мене, хай уже я вмру вдома.

Я вже розгнівався й нагримав, хоч і як я їх любив, на бабусю.

— Та не страміться, — кажу, — бабусю. Он на нас усі дивляться.

Глянули бабуся такими очима, що я аж одвернувся, а потім і кажуть:

— Зав'яжи ж мені хоч очі, щоб не бачила я, куди лізу.

Зав'язувать очі бабусі я не зав'язував, соромно було, а руками довелося-таки затулити, доки посадив я їх у вагон.

Сіли, тремтять.

Як сіпнув паровик, було й "Ой лишенько!" й "Спаси, царице небесна!" Всього було...

Потім бабуся заспокоїлись, тільки підстрибували, як паровик свисне.

Доїхали ми благополучно.

У Києві побували скрізь-скрізь.

Дуже вдоволені ходили моя бабуся по Києву, та й самі іноді всміхалися:

— І чого я так боялася!

І все було б добре та гаразд, коли б я не завів бабусю до театру.

Довго вони не хотіли, а я таки умовив:

— Хоч раз у житті подивіться. Знатимете, що таке театр.

Погодились.

Квитки я взяв у другому ярусі, та ще й у першому ряду.

Ішли туди — нічого. Сіли. Як поглянули бабуся вниз, у партер, як скрикнуть "Ой!" — учепились аа мене:

— Держи мене, синочку! Ой, держи! На долечу я туди живою!

— Що з вами, бабусю?

— Виведи мене. Ой, виведи! Високо дуже!

Та тремтять уся, тремтять.

Довелося залишити театр. Так і не побачили моя бабуся жодної вистави за все своє життя.

На другий день посадив я бабусю в поїзд, попрохав кондуктора, щоб допоміг їм висісти на станції.

Доїхали бабуся додому в добрім здоров'ї.

А потім, як приїхав я ще додому, дякували дюні бабуся за Київ.

— Усе, — каже, — нічого, якби тільки не той театр. Дуже-таки високо, голова наморочиться, ось-ось я вниз полечу. Дуже страшно.

Тепер, коли я бачу, як жінка-машиніст упевнено й рішуче веде величезні залізничні состави, мені хочеться підійти до неї і спитати:

— Тьотю! Чи вам не страшно, як ото паровик так здорово закричить? А чи не зав'язуєте ви собі хусткою очі, як на свого паровика вилазите? А моя бабуся зав'язували.

А десь у піднебессі, далеко-далеко, аж десь-десь, аж он там, поза хмарами, реве на яструбкові мотор. А в яструбкові сидить — може, білява, може, русява, може, чорнява — дівчинка й мертвопетлює, усміхаючись, і була вона грозою для розбишак, німецьких загарбників, ота білявенька, чи, може, чорнява, а то й русява дівчинка.

І хочеться в неї спитати:

— Дівчинко! Чи не наморочиться в тебе голова, коли з отакенної вишини на землю поглянеш? У моєї бабусі наморочилася, як вони колись на другий ярус театру потрапили.

Та й думається мені:

"А може б, і моя покійна бабуся тепер мертві петлі робили, якби вони за нашого чудесного часу жили. Онуки чи правнуки, бачите ж, як роблять".

Хай царстзують моя бабуся!

Хай живе, хай уславляється радянська жінка, жінка вільна, жінка-творець, жінка-мати.

1946